

aangebracht. Deze bestond uit vier jukvormige horizontale balken die op gelijke hoogte de staanders aan twee zijden vastklemden (zie afb. links). Tezamen hielden zij de hoekbalken stevig op hun plaats. Om een verschuiven naar boven of beneden te voorkomen, was een inkeping in de buitenkant van de staanders aangebracht, waarin de vier dwarsbalkjes zaten vastgeklemd. Om te voorkomen dat deze dwarsbalkjes bij het ophalen van de emmers een hinderlijk obstakel zouden vormen in de overigens gladde putwanden, had men in deze balken een ronding uitgekapt, zodat ze tezamen een bijna zuivere eikel vormden.

Nog een bijzonderheid, die ook elders werd geconstateerd zoals te Olland (Heesters 1968) waren twee wigvormige planken die, horizontaal tussen de onderste en de daarboven liggende plank, diep in de grond buiten de put waren gedreven. Deze wiggen moesten voorkomen dat tijdens het bouwen van de put, het houtwerk ging drijven door het opwellende grondwater. Door de simpele maar toch vernuftige constructie kreeg de put met weinig materiaal en zonder spijkers en pinnen toch een grote stevigheid.

G. BEEIX

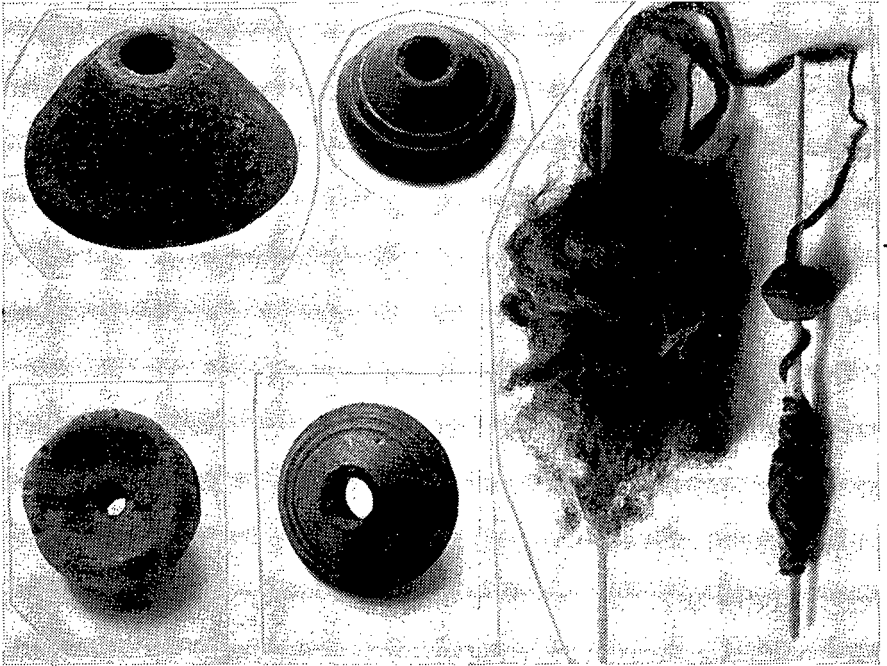
Heesters 1968 – P. W. Heesters. Een put met problemen. Brabants Heem, 1968 – pp. 127-135

SPINKLOSJES

Zolang er wol of linnen is vervaardigd – en dat is vanaf het Neolithicum – werden spinklosjes of spinschijfjes gebruikt. Het zijn ronde kralen met een doorboring in het midden. De afmetingen variëren van twee tot vijf centimeter doorsnede. In de prehistorie werden ze gemaakt van ruw aardewerk waarop langs de rand soms enige inkepingen als versiering waren aangebracht. In de Romeinse en Merovingische tijd worden ze ook wel van glas gemaakt en zijn soms rijk met verschillend gekleurde glasdraden ingelegd. Ongetwijfeld zijn deze pronkstukken ook als sieraad gedragen. Zo vond ik een bijzonder fraaie kraal op een stuk leder bevestigd in een kindergrafje van het Merovingisch grafveld te Meerveldhoven. Waarschijnlijk is het hier als amulet gebruikt.

Het voornaamste doel van deze spinschijfjes was echter een hulpmiddel te zijn bij het spinnen. Op 16de en 17de eeuwse schilderijen kan men zien, hoe deze spinschijfjes werden gebruikt. In primitieve landen zullen ze ongetwijfeld nog bij het handspinnen worden gebruikt. Een paar jaar geleden zag ik dit handspinnen nog, kennelijk als folkloristische attractie voor toeristen gedemonstreerd, in het binnenland van Bulgarije.

Bij dit handspinnen heeft men een losse wrong wol rond een gevorkte stok (het spinrokken) gedraaid. Hieruit trekt men dunne plukjes wol los tot een

lengte van 40 à 50 centimeter die tot een draad worden opgedraaid, welke vervolgens op een stokje wordt gewonden.

Bij de vervaardiging van de draad heeft het spinklosje een dubbele functie. Vooreerst kan men er de draad mee vastklemmen die om het stokje is gewonden. Dit stokje loopt enigszins taps toe en is dus aan één kant dikker dan aan de andere zijde. De doorboring van het spinklosje is aan de dikte van het stokje aangepast of omgekeerd. Vervolgens kan het spinklosje door zijn gewicht het stokje met de gereed gekomen draad een tollende beweging geven, zodat de van het spinrokken losgemaakte vezels met één knip van duim en vinger tot een draad zijn opgerold, vervolgens op het stokje worden gewonden en met het spinklosje vastgezet waarna de beweging kan worden herhaald.

De amateur-archeoloog W. Labey uit Eindhoven maakte bijgaande foto van twee prehistorische spinklosjes (links) en middeleeuws geglazuurde spinklosjes (midden) en arrangeerde een spinrokken met toebehoren (rechts) waardoor de functie van het spinklosje duidelijk wordt gedemonstreerd.

Een spinrokken in de vorm van een gevorkte tak trof ik aan in een Merovingisch vrouwengraf te Meerveldhoven.

G. BEEEX